

HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA ETİK İLKELER VE ARAŞTIRMA SONUÇLARININ KULLANIMI

Leyla KHORSHİD*

ÖZET

İnsanlar üzerinde yapılan araştırmalar bireyin bağımsızlığı, gizliliği ve güvenlik haklarını koruyan politikaları, planları ve eylemleri gerektirir. Araştırmada bilgilendirici onayın geliştirilmesi araştırmacılar, kurumlar ve ilgili mesleklere sorumluluk yükler. Hemşirelerin deneklerin haklarını koruyan ve deneklerin haklarını ihlal eden araştırmalar arasındaki farkı ayırtedilmeleri önemli dir.

Profesyonel hemşire, klinik uygulamaları iyileştirmek, değiştirmek veya desteklemek için araştırma sonuçlarını kullanır. Kurumsal düzeyde araştırmaya temellenen bilginin kullanılabilmesi için, kurumun birkaç özelliğe sahip olması gerekir. Bunlar; kurumu etkileyebilen yenilikçi liderlerin varlığı, kurumsal düzeyde bilgi gereksiniminin algılanması, araştırma yeniliklerini uyarlamaya hazır olma ve planlanmış bir değişiklik sürecini yürütmek için gerekli kaynaklardır.

Tarih boyunca hemşirelik, insan haklarına önem veren bir meslek olarak görülmüştür. ICN'in Hemşirelik Kodu'nun giriş kısmında "Hemşireliğin temelinde var olan yaşama, asalet ve insan haklarını saygıdır" ifadesi bulunur. Bu koda göre hemşire araştırmacılar ve

* Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Yardımcı Doç. Dr.)

hemşirelik birlikle ri. he mş irelik a raş lırmıal a n iç in yüksek e tik s tand a r tla rı bel ir lem ek ve des teklem ek için e U<in o la ra k çaba göstermelidirler (7).

iyi bir a ra ş lırm a bilims el so rg ula ma nın mora l. elik ve yas a l s ta n - dartlarına uymalıdır (10). in sa n sağ lı ğ ı ile ilg ili a ra ş lı rna la rda a ra ş tırm acı. dene kle rin hak lan kon us unda duya rlılık gös termelidir (2).

10. 13). Denekle re zarar verebilecek herha ngi bir ara ş lırm a. hemş ireli ğ in etik ilkelerini ihlal eder ve yaş a dı ş ı ola bil ir (7. 10).

^ra ş lı rmac ının tenel soru mlulu ğ u. ara ş lı -maya ka lıla n bireyle ri o las ı zarar la r da n kon imalctır. Bu zarar lar bede nsel. d uygusa l. ruhs al. e konomik. s osya l veya yasa l boyutlarda olabilir (2).

İ le mş ire a ra ş tırm acıla rın ya ptıkla rı ç a lı ş ma la r, sa ğ lık lı veya has ta bir-ey le rin kiş isel ve gizli bilg ile i-nin aç ıkla nmas ını gerektir ebilir. Bu nedenle he mş ire a ra ş tırm acıla r. d e ne kle rin ha kla rı kon us u nda tüm tıbbi ve sağ lıkla ilg ili a nı ş tırma la ra re hb e r ola n bazı etik ilkele ri bilmeli- d irler (7).

Araş tırm a Etik Komiteleri

il. Dü nya Sava ş ı s ıra s ında Nazi hekimlerinin uygula dık ları de ney le rin a rclm da n , in s an lar ü zerinde yapılan deneyle re bir d ü zenle me ge tirm e zorunlulu ğ u ortaya çı kmı ş tır. Bu a ma ç la 194 Tele Nürenberg J<uralla n yü rü rlü ğ e kon mu ş tu r. Ardından 1964'te bu kurallar Dünya Tıp Bir li ğ i ta ra fın d a n geli ş tir ilere k He ls inki Bild irges i ola ralc ıla n edilmiş tir (2. 6. 12). 1 975'te Tokyo. 1 977'de 1 la wai , 198 3 ' te Ve neclik Bildirge ler-i ıla n ed ilm iş tir. Bu bildirgele rde leme! a ma ç. insan on uru n un korn n ma s ı d ır. Elik komitelerin ç a lı ş ma la rına bu bildirgeler yo l göste- rirler. in s an lar ü zerinde ya pıla n deneylerde He ls inki Bildir ges i. ps ikiya - trik ara tırmalarda Ha wa i Bildirges i esas alın ır (6).

Elik komite ler bilims el a ra ş lırm a. yay ın, sa ğ lık hizmtclı-i uygula - mas ı. e ğ ilim. öğre tim in sa n üzerinde ya pıla ca k biyomedikal a ra ş tırm a la r. has ta ve den e k ha kla rın m korunması ve benze ri c lkin lik - le rd e cleo ntolojik s ta nda r tla r ve etik ilkele re uyulup uyulma d ı ğ ını bclirle- mel<. gö r ü ş bildirmek ve izlemek amacı ile ku ru lu rla r (5 . 6). Ulu s a l düzeyde ku ru la n e tik komite le rin ya nı s ıra , yerel e tik komiteler de bu lım inakla dır. Yere l etik komitele rin ara ş tırm a merkezinde ku rulanları "Ara ş tırma Elik I<om ilele ri," h a s ta nelerde ku ru la nla rı ise "Klin ik Elik Kom ite le ri" ola ra k adla ndırılma k ta dır . Ara ş tır ma etik komitele rin in gö rev i. a ra ş tın nada uygulanan iş lemle r in elik s ta nda r tla ra uyup uymadı ğ ını kontrol et mekdir (6).

Araştırma Etik İlkeler

He mş ire lik ara ş tır mala n nda uy gula nan elik ilkeler. he mş ire lik uy gula mas nda uy gula n a nla rla he men heme n ay nıdır. He mş ire lik uy gula mas nda old u ğu gibi ara ş tır ma da. he mş ire n in has la hak la rın ı koruma ve des tek le me s oru m lu lu ğu va rd ır. İy i ola nı ya pma ve hi çbir za ra r verm eme etik ilkeleri rehber ku ra llardır (7. 12).

Ko ş u lla r ne olu rsa ols un h i çbir ara ş tır ma de neklere za r ar verm e meli ve on u s ıkın tı ya so km a malıdır (7. 9. 12 . 13). Güven irlik ilkes i he rh a ng i bir d uru mda he mş ire- has ta iliş kis ini des tekler ve ara ş tır mada has ta nın güveninin kötü ye ku lla nılmaya ca ğı veya is tis ma r ed ilm eyece ğ i kon us u da çok ön emlidir.

Do ğ ru lu k ilkes i klinik uy gula mada old u ğu kada r ara ş tır mada da uy gu la n a bilir. Örne ğ in: has ta ya ara ş tır ma için on un la da za ma nının ha rca n mayaca ğı kon us unda güvence verile re k bu ilke uy gula n ır. Bir ara ş b r may a den ek ola ra k ka tıl m as ı is te ne n bir has taya . bu proj eye ka tıl m ad ı ğı ta k tird e ra ha ts ız ed ilece ğ inin veya haksız ol ar ak gü çlü kle rle ka rş ıla ş a bilece ğ inin ima edilmes i do ğ ru lu k ilk es ine uymaz. Aynca ara ş br macı da n ara ş br ma ra poru kon us unda da do ğ ru luk ilkes in e uymas ı be klen ir(7).

Gizlilik (g ü ven irlik) ilkes i. ara ş tır ma için elde edilen kiş isel bilgi - le rin baş ka a ma çla rla a çık lan ma mas ının sa ğ la n mas ını ge re ktirir (7. 12).

Etik ilke ler s ta ndartla rı be lirle r a nca k uy gu la may ı dü zenleyemez. Ara ş tır ma ya etik ola r a k y ü r ü tme ve ra por etme so ru mlulu ğ u ara ş tır ma - cı ya a itti r. Du nede nle ara ş tır macı he mş irele rin orl aya ç ı ka bilece k etik konulan anla ma la rı ge re kir (7).

Araştırma alarda Denek Olarak Kullanılan Bireylerin Hakları

1. Fiziksel ve duygusal olarak zarar görmeme
2. Kendi kararını verebilme (Bilgilendirici onay)
3. Gizlilik (Gü ven irlik)
4. Kendi sayg ı nı lı ğ ını deva m etti rme
5. Ara ş tır ma ya ka blm ay ı reddetme ya da bir ya ptırım olm a ks ız ın ara ş tır ma ya kat .ıl maktan vazgeç me
6. Gü ven
7. Ya rd ım (2 . 10) .

Fi z i k s e l veya Duygusal Olarak Zarar Görmeme Hakkı

Araştırmacılar bireyleri bedensel veya zihinsel zarar veya rahatsızlıklardan korumak için gerekli tüm önlemleri almalarıdır (9).

Geçmişte zarar vermeme hakkı çok az gözönünde bulundurulmuştur. Edward Jenner'in bir çocuğu yeni bir aşığı denemek için planlı bir şekilde çiçek hastalığına maruz bıraktığı rapor edilmiştir. Çocuğun zarar görme olasılığını unutulmazken Jenner iyi bir insan olarak hatırlanmaktadır. Batı dünyasında unutulmayan, sağlıklı önemsemeksizin esirlerin kullanımıldığı Nazi deneyleridir.

Milgram'ın otoriteye itaatini elelediği bir çalışması psikolojik olarak zararlı araştırılmaya bir örnektir. Bu deney, başkalarının yaşamını tehlikeye attığının farkında olmasına rağmen, kaç askerinin bir otoriteye itaat edeceğini belirlemek amacıyla planlanmıştır. İşlemler, deneklerin başka bir kişiye eleştirilmesini önlemek için. bunu ne kadar arttıracaklarını düşünmelerini gerektiriyordu. Başkasına zarar vereceğini bildiği halde 40 deneklerin % 65'i deney sonuna kadar şok vermeye devam edebileceklerini belirtmiştir. Sok vermeye devam etmeleri için araştırmacı Larafından baskı yapılması nedeniyle, deneklerde belginin olarak ızdırıp, te rleme, keke me lik, lit."eme ve bir denekte şiddetli konvülsif nöbetlerle karşılaşmıştı (10).

Kendi Kararını Verebilme Hakkı

Araştırmaya katılmaya karar veren denekler herhangi bir baskıya veya sınırlamaya tabi tutulamazlar.

Bilgilendirici onay, denek olarak katılmaya giden bireylere katılma kararını istenebilir ve araştırma projesi hakkında tümüyle bilgi sahibi olmalarının sağlanmasını demektir. istekli olan denekler, araştırma hakkında tümüyle bilgi sahibi oldukları takdirde, katılmamaya karar vermede serbesttirler (1. 2. 3. 4. 9. 10).

Bilgilendirici onay deneklere şu konular hakkında bilgi sağlanır:

projenin amacı ve önemi

- araştırmada uygulanacak bütün işlemler ve nedenleri (2. 4. 10. il. 12).
- araştırmacının üyesi ve deneklerin katılım biçimi
- gelişebilecek ağrı, rahatsızlık, gerginlik, otonomi ya da değer kaybı
- gizliliğin, güvenin ve gerçek isminin nasıl saklanacağı
- verilerin nasıl kullanılacağı (2. 10. 12 , 13).

Has ta la ra a raş lır ma ha kkında bilgi venek için bir video ya da teyp kaseti dinle tilebilir (2). B ilgilend iric i onay. verilen sözleri 11 l ulula - cağ ın 1. ya la n ya pılm a ya cağ ın 1. deneğin öz saygıs ını n kuru nacağ ını ve elik ilke lere uyu la cağ ın ı ima ede r (10).

Ve riler in n a s ıl k u lla n ı la cağ ı a ç ıkla n ma lıdır ve denek bu kulla nım iç in izin vermeli dir (10. 11). Ve rilerin baş ka biçim de kulla nılma s ı veya de neğ e a ç ıkla nan şekilde kulla nılma s ı etik de ğ ildir.

Gizlilik Hakkı

Gizlilik bir bireyin dah a sonra s ıkıntı veya a ş ağı la ma his se tme ola s ılığ ı olma ks ızın davr a nm a s ına veya d ü ş ünmesine olan a k sa ğ la r. Gözlem ve soru sorma şeklinde ki a raş lırma yöntemle ri gizliliğ i ih la l edeb ilir. Katılımcı gözlemi. alanda veya tabii orlamda doğrudan gözlem yoluyla b ir veri toplama yöntemidir. Bu yöntem incelendiklerini bilmeyen bireyle rin gizliliğ ini ihlal edebilir. Araş tırma ortamı günlük faaliyetlerin yü rü t ü ld ü ğ ü bir ortam old uğ u için denek davranış ını gizleme k için pek az ça ba har car.

Ve ri toplama k için de neğ in bilgis i veya iz ini olma ks ızın teyp kaydedici veya kamera kulla nma k gizlilik ihlalidir. Sedasyonda ki ha s ta la ra s o ru sorma veya den eğ in bi"lünüyle b ilg is i olma ks ızın zihinsel iş lev le ri i çe re n ila ç la n vermek etik dış ıdır ve aynı zama nda yasa dış ı ola b ilir. Kiş is el fa a liyetler, fikirler. tu lum la r. ir. anış la r. mek tu pla r. g ünlükler ve kayı t lar gizlilik özelliğ i la ş ı rlar ve izin s iz a raş tırma konu su ola m azla r. Bilgisaya rda ki kayde dilmi ş verile r gizlilik için po ta n s iyel bir te hd illir. ç ü nk ü bireyle r nele r kaydedildiğ ini ve kayded ile n bu verilerin doğru olup olma dığ ın ı bilme zler. Bu tür verin in kulla nılma s ı hem e tik de ğ ilclir. hem de a raş tırma yı yan lış yöne scvked ebilir. Klinik h em ş ire - s in in doldurduğ u hasta kayı Ua n n ın kulla nılma s ı has ta nın izinini gerektirir (10).

Güvenirlilik ve gerçek ismini sakla ma ha kkı. deneğ i en iyi koruyan iki s üreç tir (9 . JO). Güve nirlilik. a raş tırma cının bilg i kayna k lar ın ı kuru ya bilm es id ir. Gei-çek is m in i sa kla ma araş tırıcı için olası bir o lu ms uzluktu r. ç ü nkü bir ç a lış ma da anketi kimin geri ver med iğ i bilin med iğ in de n. denek ile görüş meyi ön le r. aynı zama nda izle me dayalı araş tır ma la rı da önl e r. Güve nirlilik, a raş tırma zarar görmeden denekle ri kor uya n en iyi vasıla olabilir. Güve nirliliğ i devam clü rmek için . veriler isim yerine numara larla kodla nır ve ha ngi nu mar a nın ha ngi isim old uğ u n u gös te re n kayı tlar kilitli bir yerde tutulur. isimle r ve kod

n u m a r a l a n t ü müyle far klı yerlerde tut u lu r. Güven irlik ka ybı o las ılığ ı va r s a tüm kayıtlar la h r ip ed ilm elid ir. Dene kler g üven irliğ e ili ş ki n tüm ön lemlerden ha berdar edilm elidir .

Kendi Saygılığını Devam Ettirme Hakkı

1Ie rh a ngi bir ş ekilde za rar gö rm eme hakk ı ile birlikt ed ir. Bu ya la n söyle n me mes i veya daha sonra de neğ in öz s ayg ı s ını ya rala yıcı veya onu s ıkın tıya sokacak ş eylere yol a ç ılma mas ı ha kkıdır . Ara ş ırma cını n sayg ılığ ı ve dene k ola ra k ku lla nıla n b irey le re is ted iğ in i ya ptıra bilme güc ü. de ney s ır as ında ve so nras ında s ıkıntıla ra neden ola b ilir. De nek bilgile rin tüm ünün elde sa kla n a ca ğ ı veya verile rin bas ılıp bas ılma yacağ ı konus undaki ka ra rda n ha berdar edilm elidir.

Güven Hakkı

!<a tı l may ı re d de tme veya de neğ in ha kla rını n ç iğ nenme korku s u olma ks ızın ka tılma ktan va ı ge ç me hakk ı. ara ş tır ma projes ine ı a rar verebilir . Ara ş tır m acı bu ha kkı konus unda de neğ i b ilgile ndir-me li ve de neğ in ka tılmayı redd edeceğ i veya projeden ç e kilm es in in onu inciteceğ i ko nus unda he rha ngi bir e ndi ş es i olma mas ı ge rektiğ ini s üylcinelidir. Ha s ta lar ara ş tır m aya ka tılmayı rccld e lliklerinde. gerç eklen ha kctLilc ri sa ğ lık ba kımını ala ca kla rını bilm elidirler. Deneklere para verme ya da da ha iyi hem ş irelik ba kımı g ib i s özle r ver me. bas kıya neden old uğ u iç in asla ku lla nılma ma lıdır (1 0). Ara ş tır m a nın ne ile ilgili old uğ u ve bu lgu- lar ı nın ne gibi ö nemi ola bileceğ i kon us unda bilgi verile rek. dene kler veya has talarla iş birli ğ i kolayla ş tır ıla bilir (10. 13).

Araştırmaya Katılmayı Reddetme Hakkı

Feda ka rlıkl a g üdüleme ya da bilimsel bilgiye ka tfo ya pm a olas ılığ ı ka tılım ı te ş vik e tmek için yeterlid ir. Denek gere ktiğ inde ka tılma ktan va ı ge ç me ka ra rı ala bilm elidir. ara ş tır m acı bu ka ra n ka bu l e tme ye hazır olma lıdır (3. 10).

Yardım Hakkı

Bazı has la la ı ba kım ı reddedeb ilirle r veya gelenekselde n çok de neyse l bir ya kla ş ı ma ma ı-uz bı ra kıla bilirle r. Bu sorunu ç özü mle mek için. has ta nın farklı zama nla rd a he m geleneksel hem de deneysel teda vi ş ek ille rin i de nemes ine ii in verilir. Anca k bu he r za ma n olas ı de ğ ild ir (1 0).

Özel Koruma Gerektiren Hassas Denekler

I Ias s as d e nekle r, bilgile nd irici onay vere meyen ya da hükümlü ola n de ne klerdir. Ç ocu klar. akli de nges i bozuk ola nlar. zeka özürü ola n- lar. yaş lı lar. yoks ullar. s eda if ala nlar. bilin ci ka palı ola nlar. hükümlü ve lu tu kular. öğ renciler. silahl ı kuvvetlerde ç a lış anlar . ara ş tır m ac ın ın ar-

tedir. Closs ve Cheater. hemşirelik araştırma sonuçlarının etkin biçimde kullanılmasını içine aldığı düzeyde desteğe gereksinim duyulduğu nu belirtmektedirler.

Elbette tüm araştırma projeleri hemşirelik uygulamasına ıyayla na bilecek bulgular ortaya koymazlar. Hemşirelik araştırma alanının çoğu tamamıyla içi düzeydedir ve da ha kes in bir araştırma ad an do ğan bulgularla pek iş tirdiği zaman bile. sonuçların orjinal araştırma ort amı dış ında ki bir orta ma geneleş tirilebilmesi ve etkinliğin in değ erlendirilmesi için araştırma te kra ların a gereks inim vardır (7).

Hemşirelik Araştırma Alanının Kull anımını Önleyen Engeller

Bilimsel bilginin kullanılmasını önleyen bir çok engel vardır. Yürütülen hemşirelik araştırmalarının sayısındaki hızlı artışa rağmen. günümüzde mevcut bilginin de ha çok büyük ayrılıklar vardır (10, 13). Araştırma tekrarının en az düzeyde olması nede niyle. araştırma bulgularının geçerlik ve güvenirliliğ inden eksiklik, sıklıkla erken bulguların doğrudan uygulamaya yol açmaktadır. Ayrıca sınırlı bir bilgilerin geliştirilmesi için olan da ya pılan önceki çalışmalar üzerine temellenen araştırmalar yerine. tek-izole araştırmalar mevcuttur.

Araştırma ortamının ve örneklemin özelliğ i de. hemşirelik araştırma alanının uygulamada kullanımını sınırlamaktadır. Araştırmada dene klerin sosyodemografik çeşitliliğ inin olması. araştırma bulgularının çoğunun gerçek klinik popülasyona uygulanabilmesini sınırlar.

Araştırma sonuçlarının kullanılmasını iç in hemşirelerin araştırma yapmaları ve kendilerinin yaptıkları araştırmaların tutarlılığı olmaları gerekir. Bunun gerçekleşmesi için hemşirelerin araştırma yürütme. bilgiyi pratikte uygulayabilmede eleştirilebilirlik ve yeteneğ ine ve bilgiyi kullanma ve değ iş tirme becerisine sahip olması gerekir. Hemşireler de bu beceri alanlarının herbirinde eksiklikler mevcuttur.

Araştırma sonuçlarının çoğunlukla değerlendirilmediğ i yaygınlaşması ve klinik uygulamaların araştırma alanına oluşt u rduğ u toplumdaki sun ulması nede niyle. klinik hemşirelerin yeni bilgiye erişmeleri sınırlıdır. McCloskey ve Swanson (1985). klinik uygulamada değ iş ikliğ in olabilmesi için. araştırma alanının çalışmaları uygulayıcı hemşirelere duyurmak için ('aba sarfedilmesi gerektirğini savunmaktadır (13).

Uygulama da ki hemşirelerin bir araştırmanın bilimsel değ eri ve uygulama bilirliliğ ini değerlendirilebilmek için gerekli olan bilgiden yoksun olmaları. araştırma sonuçlarının kullanımını engeller (2, 13). Yapılan bir çalışmada klinik hemşirelerin. yönetici. araştırmacı ve eğ itimci olarak görev yapan meslektaşlarına oranla. araştırmaya katılımlarının daha az olduğu ve araştırmayı yürütme ve kullanmada da ha az yerli oldukları gözlemlenmiştir (Lillican, 1985).

Klinik hemşireleri ve a ka de misyen hemşireler çoğ un lu k la dil. değerler ve amaçların paylaşımını engelleyecek şekilde birbirinden izole bir şekilde çalışırlar. Klinik hemşireleri araştırma bulgularını çoğunlukla ağır, sıkıcı ve anlaşılması zor bulurlar. ayrıca araştırma adıyla ilgili klinik hemşireleri olarak çalışırken okuyucu uyumunu ortaya koyan uygulamaları gözlemlemelerini rapor etmeyi teşvik etmez. yalnızca gözlemlere ila ve edilebilecek teorilerin oluşturulmasını teşvik eder (13).

Her kurumda bazı bireyler, yeni fikirlerle uyum sağlanmasında ve değişikliği teşvik etmede liderdir. Bu bireyler araştırma kullanıcısının temelini oluştururlar. Ancak bu bireylerin hemşirelik araştırma alanını hem bilimsel değeri, hem de özel bir ortamda uygulamaya bilirliliği yönünden eleştirel biçimde değerlendirebilecek bilgiye sahip olmaları gerekir.

Araştırma kullanıcısının üyebilecek bireysel özellikler: araştırmayı d eğilimli bilme yeteneği, yeni bilgiye gereksinim duyduğunu algılayabilme ve yeni fikirleri kabul etmeye hazır olmasıdır.

Araştırma kullanıcısını etkileyebilecek kurumsal özellikler: kurumu etkileyen yenilikçiliklerin varlığı, kurumsal düzeyde bilgi gereksiniminin hissedilmesi, araştırmaya yeniliklerin benimsenmesi için istekli olma ve planlanmış bir değişiklik sürecini yürütmek için gerekli kaynaklardır.

Herhangi bir araştırmanın kullanıcı bilirliliği, ilgili tüketiciler tarafından dikkatli bir şekilde belirlenmelidir. Ancak araştırma raporunun "eleştirel biçimde değerlendirilmesi" iyi gelişmiş beceriler gerektirir. İlk olarak araştırmalannın kullanıcı ortamına uygunluğu değerlendirilmelidir. Daha sonra araştırmanın niteliği ve sonuçlarının geçerliliği belirlenmelidir. Ancak bu, kullanıcıların araştırma yöntemleri ve istatistik hakkında mükemmel bir kavrayışa sahip olmasını gerektirir. Bu alanda uygulama ortamında değişiktilerilemeyecek durumlar, etik konular ve çalışmaları araştırma bulgularını kullanmaya istekli ve hazır olması da gözönünde bulundurulmalıdır.

Uygun araştırma bulgularının klinikte yürürlüğe konmasında birçok yollar vardır. Bir yarı pansumanı tekniği veya özel bir hasla grubu için haslaçgılı formalı gibi farklı bir işlem veya girişimi ilgilendiren araştırma sonuçları, çalışanların eğiliminden sonra önerilen işlem veya değişikliğe karar verilecek uygulamaya kona bilir. Birçok durumda araştırma sonuçlarının kullanımı, bireysel çalışmada çok aslında bir organizasyon değişikliği sürecidir (10).

S U M M A R Y

Research on human beings requires policies, plans, and procedures that protect individual rights of self-determination, privacy,

and confidentiality. Promotion of informed consent in research imposes special responsibilities on investigators, institutions and concerned professions. It is important for nurses to be able to distinguish between research designed to protect the subjects' rights and research that may violate the rights of subjects.

The professional nurse utilizes research findings in an attempt to improve, change or support current clinical practice. For research-based knowledge to be used at the organizational level, the organization must also have several important characteristics. These include the presence of innovative leaders who can influence the organization, the perception of need at the organizational level for knowledge, readiness to adopt research innovations, and the necessary resources to implement a planned change process.

KAYNAKLAR

1. Baum M. "The Ethics of Clinical Research." (Editor: Peter Byrne) Ethics and Law in Health Care and Research. John Wiley and Sons. Chichester. 1990. p. 1-7.
2. Brockway DY, Hastings-Tolsma MT. Fundamentals of Nursing Research. Scott, Foresman and Company. Glenview-Illinois. 1989. p. 138 - 161.
3. Christman NJ, Johnson JE. Ethics: Human Subjects in Research. (Ed. Yvonne M. Williamson) Research Methodology and Its Application to Nursing. John Wiley and Sons. New York. 1981. p. 31-37.
4. Darling VH, Rogers J. Research For Practical Nurses. Macmillan Education Limited, London. p. 54-70.
5. Elçioğlu Ö, Ünlüoğlu İ. "Tarihî Gelişim İçinde Etik Kurullar ve Tıbbi Uygulanı Alanı Kalınları." Sendrom. Haziran 1995. s. 38-41.
6. Görkçü Ş. "Etik Kurulları." Sendrom. Şubat 1994. s. 84-87.
7. ICN-International Nurses' Day. Health Through Nursing: Research. 1996.
8. Papat O. Tıbbi Etik ve Sınırları. Sendrom 6: 1. Ocak 1994. s. 79-81.
9. Polit DP, Hungler BP. Nursing Research Principles and Methods. Second Edition. JB Lippincott Company. Philadelphia. 1983. p. 28-31.
10. Scamman CC. Research Methods Principles. Practice and Theory For Nurses. Appleton and Lange. Norwalk. 1987. p. 21-35.
11. Treccani V, Treccani JV. Elements of Research in Nursing. The McGraw-Hill Company. St. Louis. 1973. p. 28-32, 259-262.
12. Wilson J. Research in Nursing. Second Edition. Addison-Wesley Publishing Company. California. 1989. p. 68-71, 650-665.
13. Woods NP, Galanter M. Nursing Research Theory and Practice. The McGraw-Hill Company. St. Louis. 1988. p. 79-94, 492-496.